

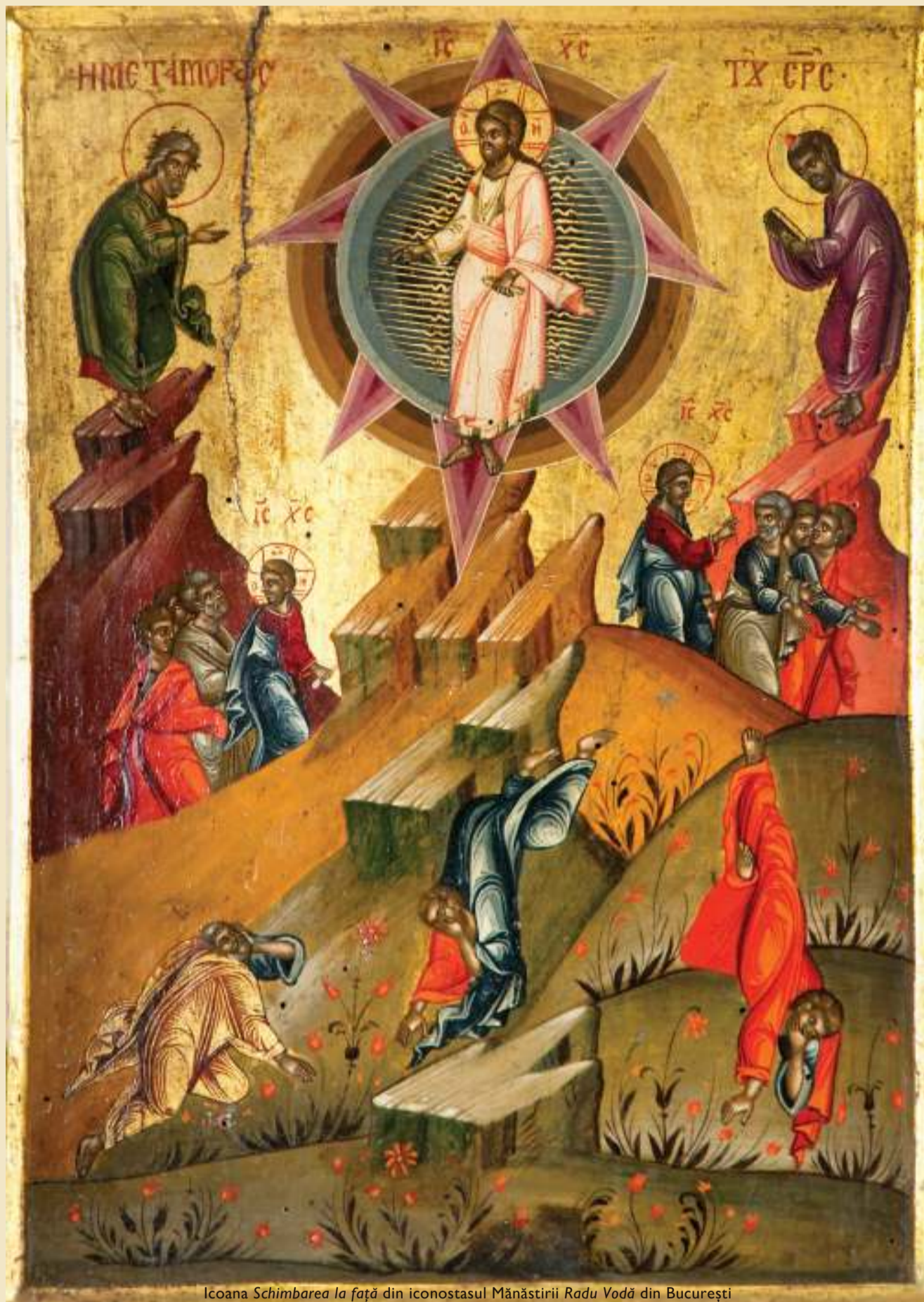
PATRIARHIA ROMÂNĂ
Sectorul Cultură și Patrimoniu Religios
Sectorul Teologic-Educațional

Muzeul Național al Satului
Dimitrie Gusti București

CONCURSUL NAȚIONAL Icoana ortodoxă – lumina credinței

EDIȚIA A XI-A: 10 IANUARIE – 21 MAI 2022

Icoana Schimbarea la față din iconostasul Mănăstirii Radu Vodă din București

ICOANĂ PE LEMN ♦ FRESCĂ PE PANOU ♦ MINIATURĂ

EVENTIMENTE:

21 mai 2022 | Palatul Patriarhiei, Sala *Europa Christiana* | Premiera câștigătorilor și vernisajul expoziției
26 iunie 2022 | Muzeul Național al Satului *Dimitrie Gusti* din București | Vernisajul expoziției

Informații despre concurs: www.patriarhia.ro | www.facebook.com/IcoanaOrtodoxa

I. Introducere

Concursul Național *Icoana ortodoxă – lumina credinței*, ediția a XI-a, 2022 este organizat cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, de către Sectorul Cultură și Patrimoniu Religios, Componenta Patrimoniu Religios și Sectorul Teologic-Educațional ale Patriarhiei Române, în perioada 10 ianuarie – 21 mai 2022 și se înscrie între manifestările dedicate anului 2022, declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române *An omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și An comemorativ al Sfinților isihasți Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț.*

II. Descrierea concursului

1. Obiective

Obiectivul general al Concursului Național *Icoana ortodoxă – lumina credinței* este păstrarea tradițiilor religioase și culturale, prin punerea în valoare a talentelor în pictura bisericească. Obiectivele specifice ale ediției a XI-a a concursului sunt:

- promovarea artei bisericești autentice și a pictorilor iconari cu o abordare plastică și vizuală cât mai originală;
- evidențierea rolului rugăciunii și al icoanei în viața Bisericii și a credincioșilor;
- realizarea unui catalog al expoziției cu cele mai reprezentative icoane din concurs;
- facilitarea accesului credincioșilor la cumpărarea icoanelor și obiectelor canonice și reprezentative pentru arta bisericească românească.

Premiera câștigătorilor Concursului Național *Icoana ortodoxă – lumina credinței*, ediția a XI-a

2. Secțiuni

Concursul cuprinde **trei secțiuni**:

A. Icoană pe lemn

Temă: Concurenții vor reprezenta un sfânt redat în picioare, cu patru scene hagiografice, care pun accent pe dimensiunea isihastă a vieții lui, pe activitatea de autor de scrieri filocalice, pe aspecte

de filiație și paternitate duhovnicească.

Format: 80x80 cm, tempera pe lemn.

Concurenții vor putea reprezenta sfinți isihasți, înscriși în Calendarul creștin-ortodox al Patriarhiei Române, precum: *Sfântul Cuvios Siluan Athonitul (24 septembrie); Sfântul Voievod Neagoe Basarab (26 septembrie); Sfântul Ierarh Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului (14 noiembrie); Sfântul Cuvios Paisie de la Neamț (15 noiembrie); Sfântul Cuvios Porfirie Cavescolivitul (2 decembrie); Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica și Căldărușani (3 decembrie); Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana (26 decembrie); Sfântul Cuvios Serafim de Sarov (2 ianuarie); Sfântul Cuvios Nichifor Leprosul (4 ianuarie); Sfântul Cuvios Varsanufie cel Mare (6 februarie); Sfântul Cuvios Simeon Noul Teolog (12 martie); Sfântul Cuvios Grigorie Sinaitul (6 aprilie); Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Râmnicului (11 aprilie); Sfântul Cuvios Vasile de la Poiana Mărului (25 aprilie); Sfântul Cuvios Irodion de la Lainici (3 mai); Sfântul Cuvios Petru Athonitul (12 iunie); Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești (22 iunie); Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul (12 iulie); Sfântul Cuvios Nicodim Aghioritul (14 iulie); Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț (5 august); Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla (7 august); Sfântul Ierarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului (11 august); Sfântul Cuvios Iosif de la Văratec (16 august).*

B. Frescă pe panou

Temă: Concurenții vor reprezenta o scenă din Vechiul sau din Noul Testament, care să pună accent pe momentul rugăciunii din respectiva relatare scripturistică.

Format: 90x80 cm, pe un suport din material ușor, pentru ca panoul să nu fie greu de transportat și de expus.

Concurenții vor putea reprezenta scene precum:

- Vechiul Testament – *cântarea lui Moise după trecerea prin Marea Roșie (Ieșirea 15, 1-19); Moise pe Muntele Sinai (Ieșirea, capitolele 19-31 și 34); Moise și Aaron în Cortul mărturiei (Ieșirea, capitolul 40); cântarea Anei, mama lui Samuel (I Regi 2,1-10); rugăciunea lui Solomon la sfințirea templului (III Regi 8, 12-54); rugăciunea de pocăință a lui David (Psalmul 50); cântarea lui Iona (Iona 2, 2-10); cântarea celor trei tineri în cuptorul cu foc din Babilon (Cântarea celor trei tineri); rugăciunea de pocăință a lui Manase (Rugăciunea regelui Manase);*
- Noul Testament – *cântarea lui Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 64-79); cântarea*

Maicii Domnului la întâlnirea cu Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 46-55); rugăciunea sutașului (Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10); rugăciunea lui Iair (Matei 9, 18-19, 23-25; Marcu 5, 22-24, 35-43; Luca 8, 41-42, 49-56); rugăciunea femeii cananeence (Matei 15, 21-28; Marcu 7, 24-30); rugăciunea tatălui pentru vindecarea fiului lunatic (Matei 17, 14-18; Marcu 9, 14-27; Luca 9, 37-42); rugăciunea vameșului (Luca 18, 1-14); rugăciunea din grădina Ghetsimani (Matei 26, 36-44; Marcu 14, 32-42; Luca 22, 39-46); rugăciunea lui Ștefan (Fapte 7, 55-60).

C. Miniatură

Temă: Concurenții vor realiza o pagină de manuscris, care să conțină text și imagine, pornind de la o scriere omiletică: *Cuvânt la Schimbarea la Față* (Sfântul Cuvios Grigorie Sinaitul) – ANEXATĂ.

Format: A3 (pe verticală sau pe orizontală) sau pătrat cu latura de 29,5 cm; lucrarea va fi prezentată pe suport de hârtie, fără ramă sau passe-partout; concurenții vor apela la elemente specifice artei miniaturii bizantine.

În elaborarea lucrării, concurenții vor urmări experiența isihastă a vederii luminii dumnezeiești, reprezentată în scene precum: *Filoxenia lui Avraam (Facerea, capitolul 18); Moise pe Muntele Sinai (Ieșirea, capitolele 19-31 și 34); Ilie pe Muntele Horeb (III Regi 19, 8-18); Schimbarea la Față (Matei 17, 1-9; Marcu 9, 1-9; Luca 9, 28-36).*

Icoanele, frescele pe panou și miniaturile vor fi realizate în stilul artei de tradiție bizantină, concurenții fiind încurajați să nu realizeze simple copii, ci să sintetizeze într-un limbaj propriu diferitele epoci ale picturii bizantine pre și post iconoclaste și în aceeași măsură, să urmărească interpretările date de școlile picturale românești.

La una sau la mai multe secțiuni ale concursului se pot înscrie pictori iconari, cu vârsta de minim 18 ani. În dosarul de înscriere, participanții vor include un text de maximum o pagină (format A4), în care vor argumenta alegerea făcută și vor oferi detalii cu privire la procesul de creație (motivație pentru stilul ales, cum au făcut documentarea, ce au dorit să surprindă). Acest text va fi luat în considerare la evaluare și va fi inclus în catalogul expoziției.

3. Etapele concursului

▪ Anunțarea concursului (10-21 ianuarie 2022)

▪ Înscrierea candidaților (28-31 martie 2022)

Concurenții vor depune lucrările la sediul Sectorului Cultură și Patrimoniu Religios (str. Maria Rosetti, nr. 63, sector 2, București; telefon 021.210.07.12).

Candidații vor aduce, de asemenea:

- ✓ formularul de înscriere completat și semnat;
- ✓ un text de maximum o pagină (document Word, format A4, tipărit și pe stick), în care vor argumenta alegerea făcută și vor oferi detalii cu privire la procesul de creație (motivație pentru stilul ales, cum au făcut documentarea, ce au dorit să surprindă); textul nu va cuprinde date de identificare a concurentului – nume și prenume.
- ✓ o fotografie a concurentului (tip Carte de Identitate, pe stick);
- ✓ 5-10 fotografii care să documenteze procesul de realizare a lucrării (desene pregătitoare și alte stadii de realizare a lucrării, pe stick).

▪ Evaluarea lucrărilor (4-8 aprilie 2022)

Se va face de către comisia numită de Patriarh și formată din cinci specialiști în domeniul picturii bisericești. Cu statut de observatori, la evaluarea lucrărilor vor participa membrii comitetului de organizare a concursului.

Criteriile de evaluare sunt: a. estetice; b. tehnice.

Rezultatele vor fi publicate pe site-ul

www.patriarhia.ro, în Ziarul *Lumina*

și pe pagina de facebook a concursului.

Lucrările câștigătoare vor fi păstrate ca proprietate a Patriarhiei Române – drepturile de autor sunt cedate Patriarhiei Române – și publicate în catalogul expoziției.

▪ Vernisajul expoziției „Icoana ortodoxă – lumina credinței”, ediția a XI-a și premiarea câștigătorilor concursului (sâmbătă, 21 mai 2022, orele 13.00-13.30, Palatul Patriarhiei – sala „Europa Christiana”)

Cu ocazia vernisajului expoziției *Icoana ortodoxă – lumina credinței*, ediția a XI-a, vor fi premiați nouă câștigători ai concursului. Câștigătorii concursului vor primi diplome, premii în bani și catalogul expoziției.

Secțiunea A. Icoană pe lemn:

Premiul I – 8.000 de lei;

Premiul al II-lea – 6.000 de lei;

Premiul al III-lea – 4.000 de lei.

Secțiunea B. Frescă pe panou:

Premiul I – 6.000 de lei;

Premiul al II-lea – 4.000 de lei;

Premiul al III-lea – 3.000 de lei.

Secțiunea A. Miniatură:

Premiul I – 5.000 de lei;

Premiul al II-lea – 4.000 de lei;

Premiul al III-lea – 3.000 de lei.

Obținerea unui premiu în cadrul acestui concurs este recunoscută ca activitate

de către *Comisia de Pictură Bisericească* a Patriarhiei Române. Concurenții care vor fi premiați trei ediții consecutive (trei ani la rând) vor fi autorizați ca iconari, de către *Comisia de Pictură Bisericească*, fără a mai efectua perioada de practică.

▪ **Expoziția „Icoana ortodoxă – lumina credinței” (21-31 mai 2022, Palatul Patriarhiei – sala „Europa Christiana”)**

Vor fi expuse și prezentate în catalogul expoziției lucrările premiate în concurs și, în funcție de valoarea și diversitatea lor, câteva dintre lucrările nepremiate. Catalogul va fi oferit și centrelor eparhiale din cuprinsul Patriarhiei Române. Expoziția va fi vernisată în ziua de 21 mai 2022, odată cu premiarea câștigătorilor concursului; va fi deschisă publicului în perioada 21-31 mai 2022, în zilele lucrătoare, între orele 14.00-16.00.

▪ **Lucrările nepremiate în concurs**

Lucrările nepremiate în concurs pot fi ridicate de autori de la sediul Sectorului Cultură și Patrimoniu Religios, în perioada 23-31 mai 2022, în zilele lucrătoare, între orele 8.00-16.00. Autorii vor primi *diplome de participare* la ridicarea lucrărilor.

▪ **Expoziție la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București (26 iunie 2022 – Duminica Sfinților Români, ora 14.00)**

Lucrările prezentate la Palatul Patriarhiei – sala *Europa Christiana* vor fi expuse și la Muzeul Național al Satului *Dimitrie Gusti* din București, în perioada 26 iunie – 31 iulie 2022. Vernisajul expoziției va avea loc

în ziua de 26 iunie 2022 – *Duminica Sfinților Români*, ora 14.00. Cu această ocazie, se va organiza o masă rotundă în cadrul căreia vor fi analizate lucrările concurenților, modul în care acestea au răspuns la temă, aspecte legate de jurizare.

Sunt invitați să participe: concurenții, membrii comisiei de evaluare, organizatorii.

III. Organizatori și parteneri

1. Echipa de organizare

Pr. prof. dr. Nicușor Beldiman, consilier patriarhal; d-l Nicolae Hrițcu, consilier patriarhal; arhim. Chiril Lovin, coordonatorul Departamentului Carte de cult, din cadrul Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă; pr. George Jambore, inspector patriarhal; monahia dr. Atanasia Văetiși, istoric de artă; d-l lect. dr. Ștefan Ionescu-Berechet, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* a Universității din București; d-l Daniel Codrescu și d-l Ioan Popa, pictori bisericești; d-ra Alexandra-Maria Piper și d-na Ala Apostol, inspectori de specialitate în cadrul *Comisiei de Pictură Bisericească*.

2. Parteneri

Muzeul Național al Satului *Dimitrie Gusti* din București; Eparhiile Patriarhiei Române; Centrul de Presă *Basilica*; Editura *Basilica* și Tipografia Cărților Bisericești; Palatul Patriarhiei – Centrul de Conferințe; Mănăstirea Radu Vodă din București.

DECLARAȚIE

Sub sancțiunea eliminării din concurs, declar că lucrarea înscrisă în competiție îmi aparține.
 Sunt de acord cu utilizarea și prelucrarea datelor personale de către Patriarhia Română, în cadrul Concursului Național „Icoana ortodoxă – lumina credinței”, ediția a XI-a.

DATA	SEMNĂTURA

* Pentru înscriere, vă rugăm să depuneți la sediul Sectorului Cultură și Patrimoniu Religios (str. Maria Rosetti, nr. 63, sector 2, București; telefon 021.210.07.12), în perioada 28-31 martie 2022: icoana pe lemn/fresca pe panou/miniatura; acest formular de înscriere completat și semnat; un text de maximum o pagină (document Word, format A4, tipărit și pe stick), în care veți argumenta alegerea făcută și veți oferi detalii cu privire la procesul de creație (motivație pentru stilul ales, cum ați făcut documentarea, ce ați dorit să surprindeți); textul nu va cuprinde date de identificare a concurentului – nume și prenume; 5-10 fotografii care să documenteze procesul de realizare a lucrării (desene pregătitoare și alte stadii de realizare a lucrării, pe stick); o fotografie a concurentului (tip Carte de Identitate, pe stick).

** La concurs se pot înscrie pictori iconari, cu vârsta de minim 18 ani; ei pot participa la una sau la mai multe secțiuni ale concursului. Icoanele, frescele pe panou și miniaturile vor fi realizate în stilul artei de tradiție bizantină, concurenții fiind încurajați să nu realizeze simple copii, ci să sintetizeze într-un limbaj propriu diferitele epoci ale picturii bizantine pre și post iconoclaste și, în aceeași măsură, să urmărească interpretările date de școlile picturale românești.

A. Icoană pe lemn

Temă: Concurenții vor reprezenta un sfânt redat în picioare, cu patru scene hagiografice, care pun accent pe dimensiunea isihastă a vieții lui, pe activitatea de autor de scrieri filocalice, pe aspecte de filiație și paternitate duhovnicească.

Format: 80x80 cm, tempera pe lemn.

Concurenții vor putea reprezenta sfinți isihăști, înscrisi în Calendarul creștin-ortodox al Patriarhiei Române, precum: *Sfântul Cuvios Siluan Athonitul (24 septembrie); Sfântul Voievod Neagoe Basarab (26 septembrie); Sfântul Ierarh Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului (14 noiembrie); Sfântul Cuvios Paisie de la Neamț (15 noiembrie); Sfântul Cuvios Porfirie Cavesoclitivul (2 decembrie); Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica și Căldărușani (3 decembrie); Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana (26 decembrie); Sfântul Cuvios Serafim de Sarov (2 ianuarie); Sfântul Cuvios Nichifor Leprosul (4 ianuarie); Sfântul Cuvios Varsanufie cel Mare (6 februarie); Sfântul Cuvios Simeon Noul Teolog (12 martie); Sfântul Cuvios Grigorie Sinaitul (6 aprilie); Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Episcopul Râmnicului (11 aprilie); Sfântul Cuvios Vasile de la Poiana Mărului (25 aprilie); Sfântul Cuvios Irodion de la Lainici (3 mai); Sfântul Cuvios Petru Athonitul (12 iunie); Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești (22 iunie); Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul (12 iulie); Sfântul Cuvios Nicodim Aghioritul (14 iulie); Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț (5 august); Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla (7 august); Sfântul Ierarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului (11 august); Sfântul Cuvios Iosif de la Văratec (16 august).*

B. Frescă pe panou

Temă: Concurenții vor reprezenta o scenă din Vechiul sau din Noul Testament, care să pună accent pe momentul rugăciunii din respectiva relatare scripturistică.

Format: 90x80 cm, pe un suport din material ușor, pentru ca panoul să nu fie greu de transportat și de expus.

Concurenții vor putea reprezenta scene precum:

- Vechiul Testament – *cântarea lui Moise după trecerea prin Marea Roșie (Ieșirea 15, 1-19); Moise pe Muntele Sinai (Ieșirea, capitolele 19-31 și 34); Moise și Aaron în Cortul mărturiei (Ieșirea, capitolul 40); cântarea Anei, mama lui Samuel (I Regi 2,1-10); rugăciunea lui Solomon la sfințirea templului (III Regi 8, 12-54); rugăciunea de pocăință a lui David (Psalmul 50); cântarea lui Iona (Iona 2, 2-10); cântarea celor trei tineri în cuptorul cu foc din Babilon (Cântarea celor trei tineri); rugăciunea de pocăință a lui Manase (Rugăciunea regelui Manase);*

- Noul Testament – *cântarea lui Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 64-79); cântarea Maicii Domnului la întâlnirea cu Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 46-55); rugăciunea sutașului (Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10); rugăciunea lui Iair (Matei 9, 18-19, 23-25; Marcu 5, 22-24, 35-43; Luca 8, 41-42, 49-56); rugăciunea femeii cananeence (Matei 15, 21-28; Marcu 7, 24-30); rugăciunea tatălui pentru vindecarea fiului lunatic (Matei 17, 14-18; Marcu 9, 14-27; Luca 9, 37-42); rugăciunea vameșului (Luca 18, 1-14); rugăciunea din grădina Ghetsimani (Matei 26, 36-44; Marcu 14, 32-42; Luca 22, 39-46); rugăciunea lui Ștefan (Fapte 7, 55-60).*

C. Miniatură

Temă: Concurenții vor realiza o pagină de manuscris, care să conțină text și imagine, pornind de la o scriere omiletică: *Cuvânt la Schimbarea la Față (Sfântul Cuvios Grigorie Sinaitul).*

Format: A3 (pe verticală sau pe orizontală) sau pătrat cu latura de 29,5 cm; lucrarea va fi prezentată pe suport de hârtie, fără ramă sau passe-partout; concurenții vor apela la elemente specifice artei miniaturii bizantine.

În elaborarea lucrării, concurenții vor urmări experiența isihastă a vederii luminii dumnezeiești, reprezentată în scene precum: *Filoxenia lui Avraam (Facerea, capitolul 18); Moise pe Muntele Sinai (Ieșirea, capitolele 19-31 și 34); Ilie pe Muntele Horeb (III Regi 19, 8-18); Schimbarea la Față (Matei 17, 1-9; Marcu 9, 1-9; Luca 9, 28-36).*

*** Se completează de către Sectorul Teologic-Educațional, cu numere unice de înregistrare.

Din volumul *Scrieri filocalice uitate*, Editura Deisis, Sibiu, 2007, traducere diac. Ioan I. Ică jr.

CUVIOSUL PĂRINTELE NOSTRU GRIGORIE SINAITUL

Cuvânt la sfânta Schimbare la Față a Domnului nostru Iisus Hristos

Păstrat într-un singur manuscris athonit: *Cod. M. Laura 1201 (I 117)*, secolul XV, f. 19-32; editat pentru prima dată de DAVID BALFOUR, *Theologia* 52 (1981), p. 640-680.

1. Câți oglindim cu fața descoperită priveliștea măreței slave și suntem transfigurați în icoana firii noastre înșine din slavă în slavă [cf. 2 Co 3,18] a contemplării [*theorias*] ca de la Hristos la Duhul dumnezeirii, adică de la economie la teologie, care ne-am transfigurat mintea de la trup în duh, ridicând simțirea de la josnicia celor simțite și de la nălucirea și superficialitatea celor risipite, veniți să ne urcăm și la muntele gândit cu mintea [inteligibil] al contemplării și să observăm în chip imaterial și direct piscul lui, să vedem și să auzim. Nu plecând de la măreția și proporționalitatea celor ce sunt [analogia existențelor] care ne stau puse înaintea, ci cu ochiul gândirii să privim îndeaproape în chip nemijlocit la Iisus Care fulgeră în muntele Taborului, să ne apropiem de lumină și, pe cât e cu putință, să vedem strălucirea praznicului și, ca să vorbim apostolește, „să vedem slava Lui, slavă ca a Unuia- Născut din Tatăl, plin de har și adevăr” [*In* 1, 14], plin de o lumină veșnică, o slavă umplută de o scânteiere dumnezeiască.

2. Câți așadar am ajuns la dumnezeiescul munte al înălțării „veniți să ne suim în muntele Domnului” [*Is* 2, 3], cum ne poruncește marele Isaia, și să vedem slava revărsării de lumină strălucitoare a lui Iisus; să-i chemăm pe cei trei ucenici mai de seamă (sau, mai bine zis, pe toți iubitorii de priveliști) care, desfătându-se în uimire de priveliște și nesuportând raza feței Lui, erau copleșiți cu totul; pe aceștia să-i rugăm să ne fie colaboratori în ce privește tema acestui praznic, și să vedem în câte feluri se arată taina acestei teme și ce sunt cele săvârșite acolo.

3. Rațiunea știe că praznicul care ne stă înaintea e în același timp împătrit și unic, întrucât, potrivit rostirilor revelatorii, se arată diferit fiind înțeles și având loc în patru feluri. Potrivit primului mod, el ține de Lege și de umbră, măcar că e înfricoșător și insuportabil, sugerând de departe în chip tainic adevărul; potrivit celui de-al doilea, e prefigurare și adevăr, atestând ca în arvună schimbarea duhului și a sufletului; potrivit celui de-al treilea, e icoană și slavă a Celui ce este Primul, Prototip și Arhetip, fiind un caracter și o frumusețe naturale, precum și o formare a chipului și o asemănare a lui Hristos, Care pentru noi a luat forma noastră și a dat prin dumnezeire formă firii noastre; iar potrivit celui de-al patrulea, e o strălucire dumnezeiască și inteligibilă veșnică, în care Dumnezeu Se va arăta și va străluci stând în mijlocul unor dumnezei [*Ps* 81, 1] (cf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Două sute de capitole teologice și economice* II, 25) care stau în cerc în jurul Lui, adică a multor împărați și sfinți, judecând și împărțind demnitățile și progresele fericirii de acolo.

4. Așadar, omul dumnezeiesc care vede toate acestea va cunoaște negreșit împătrita strălucire a amândurora și va fi inițiat în cele săvârșite în chip tainic în sfinți pătimindu-le în el însuși. Căci fiecare era o prefigurare mai desăvârșită a unei prefigurări: întunericul, o prefigurare a luminii, iar Horebul, o prefigurare a Taborului, unul fiind muntele virtuților, iar altul, muntele înălțimii inteligibile viitoare, treimice și dumnezeiești a slavei, iar vijelia și lucrurile ei înspăimântătoare erau o prefigurare a fulgerului divino-uman. Fiindcă acolo (cf. *Is* 19 și 24; *Dt* 4, 11-15; 5, 22-27), Dumnezeu a fost văzut vorbind și strălucind în mijlocul unui foc, trâmbița suna tare, fulgerele tunau, focul vuia năprasnic, tot muntele era în fum, producând poporului amenințări înfricoșătoare și înspăimântătoare, arătându-le și în aceasta nevrednicia și nedesăvârșirea vredniciei și a rangului lor și sugerându-le caracterul insuportabil și inaccesibil al fericitei Lui ființe; așadar, acolo s-au lucrat lumini înfricoșătoare, o vedere a celor din spate, un întuneric inaccesibil, vederea unui foc și stări diferite. Aici însă (cf. *Mt* 17; *Mc* 9, *Lc* 9), Același ni Se arată strălucind negrăit în Tabor cu iubire de oameni și în chip propice nouă, a fost văzut convorbind în lumina tearhică și în strălucirea triipostatică cu Moise și Ilie, care erau împreună cu El, precum și copleșindu-i pe ucenicii Lui învăluiti de razele bunătații și fulgerele dumnezeirii, căci din pricina nedesăvârșirii curățirii lor nu puteau purta dumnezeirea insuportabilă, iar cei mai de vază reprezentanți ai Legii s-au arătat mai tari și mai înalți decât cei mai de seamă ucenici. Și nu e nici o mirare, căci, chiar dacă s-au arătat slabi din pricina nedesăvârșirii, inițiatorii cei mai de vază în taina înfierii [mistagogii înfierii] au întâietate între toți; iar dacă aceia au avut atunci întâietate, nicidecum însă înaintea apostolilor, ci doar ca unii mai deiformi decât toți cei mai desăvârșiți din epoca Legii, fiindcă în ei era duh de robie [*Rm* 8,15], chiar dacă mai apoi au fost înfiați în Hristos și a fost mare lucru pentru ei că după moarte au dobândit în chip desăvârșit în nădejde ceea ce fiii lui Dumnezeu dobândesc prin nașterea din nou [Botez], îmbogățindu-se din pruncie cu înfierea ca și cu o avere și o moștenire.

5. Acolo Moise și Ilie preferați de sus au primit ambii, fiecare la vremea lui, îndemn să urce pe Horeb: primul [*Is* 24,12-18] să intre mai întâi în întuneric și nor, să primească pe tăblițe Legea, să legiuiască și să fie înaintea tuturor preot slujitor al celor sfinte și văzător al simbolurilor, extrem de inițiat în ele prin revelație; iar celălalt [*3 Rg* 19, 7-12] a fost trimis de

Dumnezeu prin oracol să urce repede pe Horeb și i s-a poruncit să iasă din Magar și să-și învâluie fața în cojoc și a văzut un vânt mare și tare, cel al zdrobirii celor introduși în isihie, un cutremur al inimii, un foc curățitor al puterii și, în cele din urmă, îndumnezeit vede o adiere subțire de lumină, în care Dumnezeu ni Se face cunoscut în participări în chip supraființial, călăuzindu-ne și antrenându-ne în chip tainic de departe în cunoașterea lui Dumnezeu prin cele spuse mai înainte și săvârșite. Iar aici aceiași au fost văzători și martori ai strălucirii Dumnezeirii, fiind în chip limpede martori atât ai primei, cât și ai celei de-a doua teofanii și fiind preferați tuturor celor de sub Lege, au stat de față în chip supranatural și neașteptat, Hristos chemându-i în chip uimitor într-o clipită [1 Co 15, 52], pe unul din mormânt, iar pe celălalt din cer, să stea de față înaintea Lui. Și a fost o minune cum l-a înviat/sculat iarăși pe dătătorul Legii care era descompus. Cred – cum li se pare și altora – că preablândul Moise [Nm 12, 3] a avut în har o înfățișare simbolică, în care s-a arătat, nu una ființială; avea trupul doar în aparență. Și chiar dacă era cu trupul său, toate sunt cu puțință la Dumnezeu, Care l-a învrednicit pe Ilie să pășească cu trupul mai presus de om prin văzduh [4 Rg 2,11].

6. Acolo, Aaron, Or și Iosua au primit porunca să stea jos împreună cu ceilalți [Iș 24,13-18] fiindcă nu puteau suporta încă focul și întunericul insuportabile. Aici însă, prin ucenici a arătat ce este nedesăvârșirea în unele ca acestea și că nimeni încă nedesăvârșit fiind nu poate avea vreo părtășie a strălucirii dumnezeiești înainte de a-și fi curățit auzul și gândirea, de a-și fi subțiat și făcut nesticăcios trupul prin focul curățitor al Duhului. E însă o vedere, acolo întunericul era un simbol al luminii, iar aici norul un simbol al norului Duhului; acolo focul era un simbol al curățirii, trâmbița era glasul mare al Cuvântului dumnezeiesc, iar tunetele un simbol al propovăduirii; acolo erau fulgere, aici o strălucire dumnezeiască mai presus de soare; Legea era o prefigurare a Evangheliei, muntele cu anevoie de văzut o prefigurare a muntelui [Tabor], iar spaima e un semn evident al ambelor teofanii. Iar simbolurile revelate, arătate dătătorului Legii pe muntele întunericului, Stăpânul le-a arătat drept simboluri ale Schimbării Sale la Față, rânduind cele săvârșite atunci drept întipăririi anticipate și un model de pedagogie; căci El e și Dătătorul Legii și Cel ce vorbește în Lege, Cel văzut în mod simbolic și real, fiind invizibil prin fire și făcându-Se văzut în lumină, și Cel care Se lasă împărțit și încăput în chip ființial prin curăție din pricina iubirii Sale de oameni, Izvor al bunătății și adânc de lumină, lumină și cauză a luminii – una din pricina bunătății, iar alta din pricina strălucirii – fiind și numit lumină mai presus de cauză și de rațiune.

7. Căci întrucât sugerase deja acest lucru ucenicilor Lui când i-a întrebat: „Cine spun oamenii că sunt Eu?”, iar ei au răspuns: „Unii Ilie, alții Moise, alții unul din proroci” [Mt 17, 13-14], de aceea a arătat în munte acea arătare de lumină și le arată anticipat, pe cât puteau suporta ei, o rază nedeslușită a Dumnezeirii, ca să arate atât strălucirea slavei viitoare, cât și frumusețea pură a înomenirii, întrucât Dumnezeu Se făcuse cu adevărat om mai presus de om, și ca Dumnezeu Se arată fulgerând prin revărsări de lumină, iar ca om e recunoscut fiind văzut prin trup unul împreună cu prorocii; dar Cuvântul Dumnezeu-om nu este numai om, ci fiind Același și Dumnezeu și om le-a dat mărturie luminându-le mintea cu o lumină preacurată care a biruit simțirea ucenicilor mai de seamă și cu un fulger al Dumnezeirii, umbrindu-i cu un nor al Duhului și asigurându-i cu glasul Tatălui asemenea unui tunet; și numaidecât îi prezintă drept martori pe cei mai de seamă și mai mari dintre profeți, arătând și prin aceasta că nu este unul dintre cei care-L bănuiau ei, ci e Însuși Dumnezeul Legii și al profeților, arătat nouă în chip uimitor din pricina bunătății, vrând să mântuie umanul.

8. Acolo Moise l-a văzut mai întâi în întuneric pe Cel ce este [Iș 3,14] Un Dumnezeu treimic, adică pe Tatăl Care dădea Legea prin Fiul în Duhul, chiar dacă multora, și înșiși iudeilor, li se pare că era doar Tatăl; iar aici, văzându-L pe Cel ce este și e Unul din Treime întrupat pe Tabor și schimbat la față în lumina cea neapropiată [1 Tim 6,16] și slava Lui care strălucea, s-a veselit și s-a bucurat văzând realizate toate simbolurile Legii; iar cu uimire și cu teamă grăia cu acest Hristos unele lucruri de taină și spunând dinainte ieșirea Lui [din această lume] care avea să se îplinească prin Patimă în Ierusalim [Lc 9, 31], era cuprins de o bucurie negrăită văzând venind și strălucind deja adevărul însuși.

9. Iar purtătorul de foc Ilie, recunoscând pe Dumnezeul din foc și briză, pe care-L văzuse mai întâi, văzându-L fulgerând astăzi în Tabor mai presus decât soarele și înlemnit de vederea uimitoare și de întâlnirea atemporală, ar fi vrut să-și ascute probabil zelul împotriva neascultătorilor [3 Rg 19, 10-14], dar a fost reținut de bucuria care biruia mânia.

10. Așa cum spun teologii, printr-o revelație cu multiple sensuri au fost orânduși să stea de față acum, împreună cu Iisus, Moise și Ilie care-L văzuseră în vechime unul în întuneric, iar altul în lumină, fiindcă ei definesc însăși Pronia și Judecata lui Dumnezeu și rațiunile lor, sau arată îndelungă-răbdarea blândeții și zelul, ori cele două firi ale Cuvântului, sau împreună cu Iisus arată însăși Treimea în mod ipostatic ca Una care este trinitară, dar Se arată a fi una. Și e îngăduit să spunem că însăși forma sensibilă a praznicului era o taină care arăta dubla treime, sugerând Dumnezeirea unitară și trinitară ca deja prezentă sus și jos și crezută a fi pretutindeni: tearhia triadică suprainfinită.

11. Dar și numărul și prefigurarea celor trei ucenici arăta că Însăși Treimea, Care era de față și primea mărturie, avea să propovăduiască prin ei în lume, sau arăta treimea virtuților – credința, nădejdea și iubirea [1 Co 13, 13] – sau erau un simbol al celor trei puteri ale sufletului, ca să se îplinească ceea ce stă scris în Lege: „pe doi sau trei martori să stea orice cuvânt” [Dt 19, 15; Mt 18, 16]. Fiindcă în adunarea lor a stat cu adevărat Cuvântul creator al oricărui cuvânt și vorbe, și s-a săvârșit orice vorbă profetică și lege privitoare la economia și venirea Lui și orice scriptură și cuvânt despre el s-a împlinit și s-a încheiat în El, Făcătorul și Plinitorul Legii ca început și sfârșit al Legii și Profeților.

12. Dar de ce nu-i ia El la acea negrăită vedere de pe munte pe toți ucenicii, ci doar pe unii? Fiindcă și între aceia era o diferență în voință, credință, osteneală și iubire, deși unul era harul Duhului, de aceea și după Hristos au primit harisme diferite [cf. *Rm* 12, 6; *I Co* 12, 4], deși au avut o singură propovăduire. Căci s-a urcat în muntele Tabor luându-i pe cei mai de seamă dintre ucenici. Și iată ce s-a întâmplat: pe când se uitau la El, dintr-odată fața Lui a strălucit mai presus decât soarele și hainele I s-au făcut albe, strălucitoare ca lumina, iar ei, uluiți cu mintea și copleșiți de lumina dumnezeiască, au căzut la pământ unul pe spate, altul pe față, și au înlemnit ca niște prinși. Iar Petru, trezindu-se și văzând slava Lui, a rămas uluit de priveliștea înfricoșătoare și neașteptată și, văzându-i și pe cei doi bărbați, Moise și Ilie, stând împreună cu El, I-a spus lui Iisus în uimire: „Stăpâne, bine este nouă să fim aici. Să facem trei colibe, câte una pentru fiecare” [*Lc* 9, 33], neștiind ce spune din pricina ieșirii din sine și a beției minții.

13. Căci atunci când mintea e înghițită de acea lumină negrăită și ajunge în afara celor ce sunt, desființează simțirea oricăror relații și întuneacă înseși simțurile cu lumina acelei puteri; sau, invers, desface prin lumină mintea de simțuri și simțurile de relații și o face posedată de erosul divin, îndepărtând tot atașamentul pe care-l are mintea prin simțuri față de cele sensibile.

14. Vezi însă și scopul dumnezeiesc din aceste lucruri, cum înseși aceste lucruri făcute acolo în mod sensibil au o contemplare simbolică pozitivă legată de tema praznicului, dar această afirmație sugerează tainic și diferența transformării morale.

15. Întrucât cei trei erau un simbol al Treimii și al adevărului Dumnezeirii, ai Cărei martori i-a arătat a fi, iar cei doi erau o prefigurare a economiei lui Hristos Unul dar îndoit după fire, i-a înfățișat în mod simbolic drept martori ai celor două dogme ale credinței: cea a treimii și cea a doimii, ca legând, arătând și făcând una în chip minunat aceste dogme, întrucât, deși ca om se deosebea de Ea printr-o altă fire, negreșit în viitor Hristos va fi una cu Treimea Însăși, fiind El Însuși și pentru noi mijlocitor al Treimii prin aceea că Se va face toate în toți atunci când va sta ca Dumnezeu în mijlocul unor dumnezei [*Ps* 81, 1] și îi va face pe fiecare să se așeze în slavă potrivit vredniciei și venind le va sluji, dându-le harismele într-un chip cuvenit lui Dumnezeu.

16. Și cine va fi în stare să spună toate simbolurile ascunse pe care arătarea tearhică a luminii le-a arătat aici în chip tainic, potrivit unei manifestări și cunoașteri negrăite, în vechime în întuneric, iar mai apoi în lumina Schimbării la Față? Căci nici în înseși vremurile lor, simbolurile adevărului și trăsăturile lor, precum și prefigurările și oglinzile celor veșnice și părțile totalităților care rămân veșnic din acestea n-au fost evidente ulterior în chip desăvârșit în minte pentru cei iubitori de vedere și de frumos; fiindcă unele au avut loc și au trecut și fac parte din cele trecute, iar altele sunt prezente și viitoare și ca atare sunt preludii mai înainte de cele viitoare ale dispoziției și stării din fiecare din ele.

17. Căci așa cum s-a spus, întunericul era o prefigurare a Schimbării la Față, și ambele au trecut, dar Schimbarea la Față e adevărul teofaniei din fiecare și ea este iarăși arvuna fericirii veșnice de dincolo și părtașă a negrăitei revărsări de lumină când vom fi schimbați la față/transfigurați veșnic într-o singură lumină și slavă pe muntele spiritual Selmo al păcii celei mai presus de minte, precum stă scris [*Ps* 67, 15; *Flp* 4, 7], vom fi făcuți de sus albi ca zăpada de o lumină tearhică și vom dănuți cântând sub revărsările luminii.

18. „Și s-au înspăimântat, spune evanghelistul [Luca], când au intrat în nor. Și un glas a venit din nor zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel Iubit, întru Care am binevoit” [*Lc* 9, 34-35; 3, 22]. Fiindcă atunci cu adevărat Domnul Iisus Cel nemărginit a tunat din munte ca din cer în furtuna luminii și sunetul slavei venirii Lui, iar Tatăl Cel Preaînalt a dat glasul Său [cf. *Ps* 17, 14], un glas de putere din norul care strălucea de lumină spunându-le ucenicilor potrivit celor scrise așa: „Acesta este Fiul Meu Cel Iubit, Cel Unul-Născut [*In* 1, 14-18], Care S-a schimbat la față astăzi pe Tabor după umanitate; Acesta este întipărirea ipostasei Mele [*Evr* 1, 3], strălucirea slavei Mele, icoana identică neschimbată a supraființialității Mele; Acesta este brațul Meu [*Is* 53,1; *In* 12, 38] tare și dreapta Mea atotțiitoare; Acesta este înțelepciunea și puterea Mea [*I Co* 1, 24] enipostatică, prin Care am făcut veacurile [*Evr* 1, 2] și am adus din neființă toate, în Care am binevoit [*Mt* 3, 17] și prin Care v-am mântuit pe voi, prin Care M-am arătat și în Care am luminat și recreat lumea, în Care M-am făcut cunoscut și prin Care M-am preamărit, în Care Mă preamăresc și prin Care v-am preamărit și iarăși vă voi preamări [cf. *In* 12, 28; 13, 31]; Acesta este Cel ce a arătat Numele Meu oamenilor [cf. *In* 17, 6] și pe Care și Eu L-am arătat la Iordan, am dat mărturie despre El și L-am indicat [*Mt* 3, 16-17]; El M-a preamărit și Eu L-am preamărit astăzi și-L voi preamări cu lumina cea neapropiată [*I Tim* 6,16]; El este în Mine în chip necontopit, și Eu sunt în El în chip neschimbat fulgerând în chip cuvenit lui Dumnezeu și treimic; El este în Mine în mod unitar din pricina asumării [umanității], iar Eu sunt în El în chip trinitar din pricina existenței Dumnezeirii; El e Lumina născută, Eu sunt Lumina nenăscută; El e Fiu Unul-Născut, Eu sunt Părinte nenăscut, începutul/obârșia a toate; El e Cuvântul Cel ce era întru început și era Dumnezeu întru început [*In* 1, 1-12] înaintea veacurilor, Eu sunt Începutul Începutului, Tatăl Cuvântului și Mintea supraființială mai presus de minte; El e lumina [*In* 1, 4-9], Eu sunt Izvorul luminii [*Jac* 1, 17]; El e Viața, Eu sunt Cauza vieții [*In* 1,4]; El este Soarele dreptății [*Mal* 3, 20] Care strălucește în Mine, Eu sunt cunoscut drept Strălucirea supraființială în trei sori Care este în El și Care face să strălucească în El trupește toată plinătatea dumnezeirii [*Col* 2, 19]; în El am binevoit [*Mt* 3, 17] și în El v-am voit și v-am ales pe voi [*Ef* 1, 4]; sunt în El rămânând în mod neschimbat, necontopit, nedespărțit și nemutat; în El strălucesc, Mă arăt, proniez, curăț, luminez și vă sfîntesc în El; întru lumina slavei Lui Mă veți vedea pe Mine, Lumina cea neapropiată [*I Tim*

6, 16]; în El Mă veți recunoaște pe Mine și în Mine Îl veți vedea pe El: în El din pricina formării, iar în Mine din pricina desăvârșirii sau a sălășluirii aici și a îndumnezeirii dincolo. În Duhul Îl veți vedea pe Fiul și în Fiul Îl veți recunoaște pe Tatăl; în lumina Duhului veți vedea strălucirea slavei Mele, în chip[ul lui Dumnezeu din voi] veți vedea Arhetipul din voi înșivă, supraființialul; și veți vedea limpede și veți cunoaște că El e în Mine, iar Eu sunt cunoscut ca rămânând în El în mod necontopit, cum v-a spus El Însuși [In 14, 20]; El luminează în Mine, iar Eu lucrez în El cele uimitoare; El înnoiește în Mine, iar Eu desăvârșesc cele uimitoare prin El și prin Duhul; El grăiește în Mine și face în Mine și în Duhul, iar fără Mine nu face, iar Eu fac lucrurile în Duhul grăind și rămânând prin, în și împreună cu El; El grăiește în Mine în Duhul, iar Eu grăiesc și fac toate prin El tot în Duhul. Acum El fulgeră în Mine fiind văzut în mod unitar, iar atunci Eu voi fulgera în El fiind făcut cunoscut în mod trinitar; El în voi, voi în El și Eu în El [In 14, 20] cunoscut în mod trinitar; El întreg în Mine fără schimbare, din Mine fără curgere și cu Mine în afară de timp; și după Mine, afară de Mine și înainte de Mine nu este alt Dumnezeu, nici n-a fost făcut un alt Fiu; El este pururea întreg în Mine și în El Însuși fără tăiere, iar Eu sunt întreg în El și în Mine Însumi în mod nepătimitor și inseparabil; iar Duhul Meu e întreg din Mine și în El, și în Mine și în El Însuși în chip negrăit; prin El sunt cunoscut și împreună cu El sunt participat și în El rămân și în Duhul, și-Mi fac sălaş în voi [In 14, 17-23]. Nimeni nu vine la Mine decât numai prin El și prin Duhul, și nimeni nu vine la El decât prin Mine și prin Duhul, cum a arătat El Însuși când era între voi [In 14, 6]; și nimeni nu poate să Mă vadă și să Mă cunoască, așa cum spunea El, dacă nu Mă va fi descoperit în Duhul în chip vrednic în cei cărora va voi El [Mt 11, 27], așa cum cuvântul [logos] descoperă mintea/inteligența [nous] ascunsă în el și mintea descoperă în duh [pneuma] cuvântul care iese din ea.”

De aceea le spunea de sus îndemnându-i: „Pe El să-L ascultați, în El să credeți, pe El să-L urmați, pe El să-L vestiți, în El să rămâneți și El în voi; pe El să-L primiți și prin El Mă veți primi pe Mine, și El vă va lumina și sfinți și vă va dăruia toate.”

19. Fiindcă așa cum prin glas cunoaștem cuvântul și prin cuvânt cunoaștem mintea care glăsuiește și vorbește, căci cuvântul are în chip natural în el mintea care-l naște și mintea are în el cuvântul care-l descoperă, tot așa, luminați fiind, am cunoscut și cunoaștem în Duhul pe Fiul și în Fiul pe Tatăl, sau spunând mai propriu și mai clar același lucru, prin har cunoaștem îndeosebi în Fiul pe Tatăl în mod natural și ființial, iar în Tatăl pe Fiul în mod cauzal și pe Duhul în mod purces. Fiindcă Duhul Se dă în Fiul și prin Fiul, așa cum glasul iese în cuvânt, prin cuvânt și împreună cu cuvântul și arată cuvântul ieșit din minte; căci glasul care însoțește pururea cuvântul arată activitatea/energia lui și este al lui și se numește activitate/energie vie și revelatoare a cuvântului, dar nu iese din el, ci este ipostatică după ființă și subzistând de sine; întrucât cuvântul [logos] se vede, e trimis și iese mereu fiind inteligent [enous], iar mintea/inteligența [nous] e rațională/cuvântătoare [logikē] având mereu un cuvânt ființial în ea și proferează cuvântul inteligent și știe să-l nască mereu manifestat în duhul, astfel încât orice glăsuire are în mod ființial și natural o inteligență și un cuvânt glăsuț împreună cu ea. Iar inteligență [nous] numim aici nu pe cea revărsată în afară odată cu cuvântul, ci pe cea care este în mod natural și ipostatic în cuvânt; iar spunând cuvânt nu ne referim la cel care iese în afară și se destramă în aer, ci însuși elementul rațional care există ipostatic în inteligență și raționează în mod natural; iar duh [pneuma] numim nu tragerea și mișcarea aerului, ci însăși puterea vitală ființială care subzistă în ea însăși, iese afară în cuvânt și produce zgomotul în aer.

20. S-a dovedit așadar că omul care, potrivit Celui ce a spus așa, este și prin acestea chip/icoană și slavă a Treimii [Fc 1, 27], are în mod ființial și ipostatic o inteligență, un cuvânt și un duh conaturale și indivizibile. Fiindcă n-a fost cândva când Fiul să fie lipsit de Tată și de Duh, sau Tatăl de Fiu și de Duh, sau Duhul de Tată și Fiu, nici nu este vreodată cineva în afara cuvântului gândit sau rostit, deși prin modul de existență și ființare ele sunt divizate în mod unit și unite în mod divizat în chip uimitor. Dar în Hristos și Treimea Se divide fără vreo asumare, fiindcă se divide prin modul existenței, iar asumarea are loc prin rațiunea ființei, ca să nu fie pătrime Treimea din pricina întrupării Fiului, fiindcă unul este harul Tatălui împlinit prin Fiul în Duhul Sfânt și este o unică dumnezeire și Un Singur Dumnezeu închinat în Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

21. Dar iubitorii de învățătură trebuie să cunoască în mod exact și cum anume să-și facă adevărata credință din exemplele naturale și mai cu seamă din cele ale noastre, pentru că ele sunt dovezi mai sigure și adevărate. Fiindcă în douăsprezece feluri e activitatea cuvântului aflat în noi în mod natural și în toate acestea el se cunoaște și se vede ieșind în mod treimic. Mai întâi se naște din inteligență și din duh; apoi deliberează raționând și se dispune împreună cu inteligența și duhul; apoi iese, se compune, se scrie, se trimite, se dă, se spune, se aude, se vede, se cunoaște și se arată celor ce vor și în el și în voi. Și e același pentru toți pretutindenii și identic, astfel încât, potrivit acestui exemplu natural, cuvântul e în chip neștirbit treimic fiind pretutindenii inteligent, viu și activ, același deși mișcându-se mereu. Iar Cuvântul lui Dumnezeu, născându-Se în chip nepătimitor din Tatăl înainte de veci, Se naște pururea în Duh în cei ce vor, potrivit marelui Maxim (*Capitole teologice și economice* III, 8); iese pururea în chip pronietor și tainic spre mântuirea noastră. Fiindcă El Însuși a dat prin El Însuși mărturie despre nașterea Lui veșnică prin care Se naște pururea din Tatăl ca dintr-o minte, spunând iudeilor: „Voi nu știți de unde ies și unde Mă duc” [In 8, 14]. Pentru că întreg rămâne în sânul Tatălui [In 1, 18] și întreg este în noi și pretutindenii, umblă și iese în chip negrăit, ceea ce e un indiciu al unei activități; dar și acest lucru trebuie înțeles în chip negrăit și convenit lui Dumnezeu.

22. Prin urmare, Cuvântul Cel dintru început Se naște din Dumnezeu Tatăl; după care a rânduit în chip atemporal împreună cu Tatăl și cu Fiul sfatul cel mai înainte de veci al economiei; apoi a ieșit la vremea potrivită în zilele de pe urmă spre

mântuirea noastră și Cel ce era cu totul simplu S-a compus în Sine Însuși plâsmuindu-Se în Duhul; S-a scris și îngroșându-se S-a întrupat; a fost trimis de Tatăl, a fost botezat, a primit mărturie de sus și a învățat; S-a dat celor ce cred prin har, a fost grăit în lume fiind propovăduit, a fost auzit de cei ce L-au primit în credință, a fost văzut de cei vrednici, a fost cunoscut de cei curați cu gândul; e cunoscut de cei ce s-au unit cu El și au fost preștiuți mai înainte de întemeierea lumii, Se arată celor pe care-i știe El și Se va arăta în zilele de pe urmă în toate semnițiile și limbile. Sau, pentru a exprima mai clar și mai propriu același lucru, să spunem ceea ce se face în chip tainic spre mântuirea în chip pronietor a fiecăruia.

23. Dumnezeu Cuvântul Care S-a născut fără curgere mai înainte de luceafăr din pântecul ființei Tatălui [Ps 109, 3], intervine la Tatăl în Duhul spre mântuirea noastră a credincioșilor, a fiecăruia în parte, și se face sfat [Ef 1, 1-10]. După care Cuvântul iese în mod activ spre înnoirea și prefacerea noastră, și sămânța Lui dată în noi rămâne [I In 3, 9]. După care Se compune cu mădularele noastre [I Co 12, 27] și noi devenim în chip ascuns un instrument al Lui spre lucrarea poruncilor, fiindcă El este Cel ce lucrează în noi și faptul de a voi și de a lucra pentru bunăvoirea Lui [Flp 3, 3]. După care Cuvântul Se scrie întrupându-Se, se îngroașă și – ca să vorbim real și evanghelic – Se face trup [In 1, 14] în chip uimitor și locuiește în noi în Duhul, însușindu-Și cele ale noastre; e trimis pururea de Tatăl la noi în chip tainic și se duce din pricina bunătății; Se dă oricărui credincios care lucrează poruncile Lui ca un Cuvânt sădit în noi Care poate să mântuiască sufletele noastre [Iac 1, 21]; e spus de către noi în Duhul sub forma rugăciunii, pentru că nimeni nu poate spune că Domn este Iisus, dacă acesta nu e chemat în Duhul Sfânt [I Co 12, 3]; e auzit de urechile sufletelor noastre furișându-Se în inimă și intervenind pentru noi la Tatăl cu suspine negrăite [Rm 8, 26]; Cuvântul întrupat e văzut de cei curați cu inima [Mt 5, 8] în cinci feluri: Cuvântul e cunoscut în lumina slavei de cei ai Lui, și El însuși i-a cunoscut dinainte pe cei ai Lui [Rm 8, 28] și a fost cunoscut de ei [In 10, 14], căci cunoaște în mod activ cele ale Lui și ele îl cunosc pe El care e unit cu ele, cum spunea El Însuși; apoi Dumnezeu Cuvântul întrupat Se arată și Se va arăta în slavă în zilele de pe urmă [Mt 24, 20], când și credincioșii se vor arăta în slavă, precum stă scris [Col 4, 4], spre rușinea și musturarea necredincioșilor și a rău-credincioșilor [Dn 12, 2], când dreptii vor străluci ca soarele [Mt 13, 43] în acea negrăită transfigurare și schimbare a dreptei Celui Preacurat [Ps 76, 11], prefăcuți din slavă în slavă [2 Co 3, 18] și din stricăciune în nestricăciune, din trup în duhul dumnezeirii cu care sunt amestecați, deveniți atunci și fiind văzuți raționali, uniți în întregime cu Rațiunea/Cuvântul mai înainte de veci și singurul Dumnezeu și îndumnezeiți în chip uimitor.

24. Așadar, atunci când, potrivit exemplelor de mai sus, Mângâietorul a venit în foc, ucenicii luminați de puterea Lui curățitoare L-au recunoscut pe Fiul și L-au văzut în ei înșiși în chip conștient pe Cel pe Care nu-L cunoscuseră exact, măcar că primiseră puterea de a cunoaște desăvârșirea în parte. Iar când Fiul a strălucit în chip negrăit pe Tabor, văzând limpede în lumina puterii Lui pe Tatăl luminilor [Iac 1, 17] prin acel glas de sus și pe Duhul prin acel nor luminos, au recunoscut Treimea ca o revărsare de lumină și strălucire veșnică fulgerând cu adevărat în Hristos Cel schimbat la față. Atunci și munții s-au veselit bucurându-se potrivit Celui ce spunea: „Taborul și Hermonul în numele Tău se vor bucura” [Ps 88,13], cerul s-a veselit și tot pământul a săltat bucurându-se, văzându-L pe Stăpânul lor strălucind în munte atât sensibil, cât și inteligibil, mai presus decât soarele, luminând și sfințind toate; și cerurile povesteau, ca și cum ar fi fost însuflețite, slava Lui [Ps 18, 2] văzând-o strălucind, iar tăria/bolta cerului vestea prin strălucirea ei facerea de către mâinile Tatălui a acestei umanități foarte cuviincioase; de sus puterile tremurau văzând, iar pământul se cutemura de jos de bucurie și de teamă. Așadar, toată creația, toată firea, toată suflarea lăuda, slăvea și marea văzând pe Stăpânul și Împăratul ei, Care se arătase mai înainte drept Creator și Ziditor, transfigurat și transformat în munte, strălucind ca Dumnezeu mai presus de soare, slăvit ca om și suprastrălucind ca Dumnezeu, ca om slăvit de Dumnezeu, iar ca Dumnezeu lăudat mai presus de om; ca Dumnezeu slăvit, iar ca om împreună-slăvit prin El și împreună cu El; ca Dumnezeu fulgerând, iar ca om împreună-strălucind; cunoscut ca om și recunoscut ca Dumnezeu-om; arătat mai întâi în trup și văzut acum în lumină; cunoscut ca om și văzut ca Dumnezeu; schimbat la față ca om și mărturisit de sus ca Dumnezeu-om, fața Lui strălucind mai presus decât soarele și hainele Lui albe ca zăpada scânteind lumină. Iar după puțin timp, Însuși Fiul a spus Tatălui Său înainte de patimă: „Preamărește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuși” și îndumnezeiește frământătura Mea „cu slava dumnezeirii pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea” [In 17, 5]; la care Tatăl I-a spus de sus: „Te-am preamărit” fulgerându-Te, mărturisindu-Te și umbrindu-Te pe Tabor, „și iarăși Te voi preamări” [In 12, 28] în chip mai strălucit și mai desăvârșit pe cruce. Drept pentru care în același pasaj a spus iarăși mai limpede: „Acum a fost preamărit Fiul Omului” fulgerând cu divinitatea „și Dumnezeu S-a preamărit în El” pătîmind cu umanitatea; „iar dacă Dumnezeu S-a preamărit” aici făcându-Se minunat în El, și El „Îl va preamări întru El” [In 13, 31-32] în viitor, arătându-L pe Iisus că este și devine Domn preatearhic cunoscut întru toate drept Soare neapus al dreptății și Judecător al viilor și al morților [FA 10, 42].

25. Să slăvim așadar și noi, să înălțăm imne și să mărim pe Cel ce S-a schimbat astăzi la față în muntele Taborului, pe Cel care ca Dumnezeu a strălucit mai presus decât soarele, încredințându-i pe ucenicii Săi, iar pe profeți făcându-i să-și iasă numaidecât din sine prin această vedere și întâlnire uimitoare. Să urcăm împreună cu Moise și Ilie, să teologhim împreună cu Ioan și să ne apropiem de lumina supremă cu Iacob și să vedem, pe cât e cu putință, slava Lui ca a Unuia-Născut din Tatăl [In 1,14], pentru că, fiind slăvit în sfatul sfinților [Ps 27, 8], S-a arătat astăzi în Tabor mare și înalt, mai presus decât toți, fulgerându-i pe cei din jurul Lui, precum stă scris. Mare și lăudat, mare și înfricoșător, mare și atotelucrător, mare și

tare, puternic și neapropiat, și măreția Lui n-are hotar [*Ps* 144,3], iar înțelepciunea Lui nu poate fi aflată [*Is* 40, 28]; ființa Lui e de necuprins, înțelepciunea Lui e de netâlcuit, măreția Lui e nemărginită, înălțimea Lui e fără început, frumusețea Lui e absolută, puterea Lui e negrăită, viața Lui e veșnică, lumina Lui e neînserată, împărăția Lui pare fără urmaș, nici hotar. Cât de laudat, cât de înfricoșător, cât de înalt, tare și de neînfrânt e Cel care ca Dumnezeu a fulgerat astăzi în Tabor mai presus decât soarele.

26. Căci cine din norii de îngeri și profeți va fi egal Domnului, se va asemăna Domnului în bună-voire și sfat? cineva dintre fiii înfierii în har? Nicidecum. Căci El este un Dumnezeu slăvit potrivit înțelegerii sfinților, mare, înalt și înfricoșător mai presus de toți, cum s-a zis [*cf. Ps* 88, 7-13], și de aceea ca unii care am fost făcuți dumnezei să-I spunem cu minunare întru smerenia duhului:

„Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, cine este asemenea Ție?, cine va fi asemenea Ție?, cine va fi egal Ție și Te va slăvi și lauda după vrednicie pe Tine Cel supralăudat, supradivin și supraființial? Puternic ești, Doamne, și tare, și adevărul dumnezeirii Tale fulgeră de jur-împrejurul Tău în toți. Tu stăpânești puterea mării patimilor ca Unul care ții afară la ușă furia ei și îmblânzești nebunia celor două feluri de valuri. Tu ai umilit ca pe un rănit mândrul vrăjmaș și gândul ridicat împotriva noastră. Cu brațul puterii Tale ai risipit pe iudeii vrăjmași Ție. Ale Tale sunt cerurile, tronul și făptura, al Tău este pământul care e casă și așternut picioarelor când Te-ai făcut om. Lumea aceasta și cea viitoare tu le-ai întărit. Vântul aspru și de netrecut de la miazănoapte și marea de nestrăbătut Tu le-ai întemeiat. Munții Tabor și Hermon astăzi s-au veselit, bucurându-se în numele Tău, văzându-Te schimbat la față și strălucind în ei mai presus decât soarele.”

27. De aceea, reluând împreună cu David cele ce urmează [*Ps* 88, 14-16], să-I spunem lui Dumnezeu Tatăl: „Brațul Tău e Cel care S-a înomenit cu putere multă. Să se întărească mâna Ta cea puternică, preainalte și supraființiale Părinte, și să se înalțe dreapta Ta Care S-a schimbat astăzi la față împreună cu noi în lucruri minunate. Fericiți suntem noi, poporul Tău, care cunoaștem strigătul cântării de biruință pe care noi credincioșii am câștigat-o prin Fiul Tău.” După care să ne înălțăm rugăciunea spre Fiul în Duhul, mulțumindu-i cu uimire, și să spunem: „Doamne, învrednicește-ne să umblăm mereu în lumina feței Tale, să Te vedem astăzi în lumina schimbării Tale la față pe Tine, lumina neapusă a Tatălui. Luminează ochii noștri în fulgerarea dumnezeirii Tale, ca să nu dormim în întuneric somnul morții veșnice [*cf. Ps* 12, 4]. Fă să ne răsară o lumină de veselie [*Ps* 96,11], o lumină de adevăr și cunoaștere. Dumnezeule, luminează Tu sfeșnicul nostru întunecos [*Mt* 6, 22-23] și mintea noastră nepăsătoare și luminează pururea întunericul necunoașterii noastre, ca să Te vedem, să Te laudăm și să Te slăvim. Să se însemneze peste noi lumina care a fulgerat din fața Ta [*Ps* 4, 7] în Tabor. Fie ca mintea noastră să se schimbe la față în lumina slavei Tale, să ne îmbătăm în izvorul iubirii Tale, din care se vor îmbăta în viitor sfinții grăsimea casei Tale [*Ps* 35, 9]. Acoperă-ne cu norul luminos al aripilor Tale [*Ps* 35, 8]. Luminează-ne cu strălucirea energiilor Tale, dar să nu fim apăsați [*Lc* 9, 32] de lumină din pricina nevredniciei noastre. Urcă-ne în muntele contemplării. Fulgeră-ne ca un soare și arată-Te pentru bunătatea Ta. Umple de slavă mintea și cuvântul nostru, adunându-ne la Tine ca pe Moise și Ilie. Scânteiază cu scânteierile Tale cele trei puteri ale sufletelor noastre ca pe cei trei ucenici ai Tăi care n-au putut suporta să vadă limpede frumusețea insuportabilă a Dumnezeirii Tale din pricina materialității și pământescului stricăciunii care-i stăpâne.

28. Dă-ne ajutor din necazul care ne cuprinde [*Ps* 59,13], izbăvește-ne pe noi cei căzuți la pământ, doboară pe vrăjmașii noștri, păzește dreapta credință, ferește Biserica, dă putere împăraților noștri ortodocși. Încrednicește-ne de schimbarea la față viitoare, rânduiește-ne în slavă împreună cu sfinții cei desăvârșiți, arată-ne pentru bunătatea Ta și pe noi, nevrednicii, părtași ai acelei stări și rang, când vei sta în mijlocul a mulți dumnezei și împărați, preatearhice Doamne, și vei străluci în mijlocul lor ca un Soare al dreptății între mulți sori – sfinții – și astre – dreptii – și împărțindu-i pe fiecare după vrednicie, luminează-i și îndumnezeiește-i, cum faci prin fire, cu harul și iubirea Ta de oameni, a Domnului nostru Iisus Hristos împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor.”